

**PLANOWANIE PRZESTRZENNE
W KSZTAŁTOWANIU ŚRODOWISKA
OCHRONA ŚRODOWISKA I KRAJOBRAZU**

KRAJOBRAZ W GOSPODARCE PRZESTRZENNEJ

Dyrektywa Rady 79/409/EWG z 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków (**Dyrektywa Ptasia**) ustanawia kompleksowy program ochrony wszystkich gatunków dzikich ptaków i miejsc ważnych dla utrzymania ich populacji. Obejmuje ona ochronę, gospodarowanie i regulowanie liczebności tych gatunków oraz podaje zasady dopuszczalnego ich wykorzystania. Jej postanowienia stosuje się do ptaków, ich jaj, gniazd i siedlisk. Dyrektywa zobowiązuje do zachowania wszystkich populacji ptaków naturalnie występujących w stanie dzikim, prawnego uregulowania handlu i pozyskiwania ptaków łownych oraz przeciwdziałania pewnym metodom ich łapania i zabijania. Zapisy dyrektywy obligują ponadto do tworzenia obszarów chronionych oraz do wdrażania zgodnych z potrzebami życiowymi ptaków zasad zrównoważonego gospodarowania w miejscach ich występowania, a także do naturalizacji bądź odtwarzania przekształconych siedlisk.

Dyrektywa Rady 92/43/EWG z 21 maja 1992 r. o ochronie naturalnych siedlisk fauny i flory (**Dyrektywa Siedliskowa**, zwana także **Dyrektywą Habitatową**) zawiera definicje podstawowych pojęć z zakresu żywych zasobów, czyli ochrony siedlisk naturalnych, stanu ochrony siedlisk naturalnych, stanu ochrony gatunków, specjalnego obszaru ochrony i inne, a jej głównym celem jest przyczynienie się do zapewnienia różnorodności biologicznej. Dyrektywa nakłada na państwa członkowskie obowiązek stworzenia systemu ścisłej ochrony wymienionych w wykazie gatunków.

Program NATURA 2000 - Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków Programu NATURA 2000 (OSO), Obszary Specjalnej Ochrony Siedlisk Programu NATURA 2000 (SOO); praktyczne wprowadzenie ww. Dyrektyw.

Paneuropejska Strategia Różnorodności Biologicznej i Krajobrazu (1995) – Nadrzędnym celem strategii jest powstrzymanie i odwrócenie procesu degradacji biologicznej i krajobrazowej Europy, a także promocja działań zmierzających do ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej w Europie i poszczególnych jej regionach. Kierunek – obszary szczególnie cenne przyrodniczo.

Europejska Perspektywa Rozwoju Przestrzennego (1999) – Celem ESDP jest również poprawa koordynacji polityki poszczególnych krajów w tej dziedzinie. ESDP opiera się na trzech głównych zasadach: rozwoju zrównoważonego i policentrycznego systemu miejskiego oraz odnowionych relacji między miastami a obszarami wiejskimi, zapewnianiu równego dostępu do infrastruktury wiedzy, a także zrównoważonym rozwoju, inteligentnym zarządzaniu oraz ochronie przyrody i dóbr kultury.

KRAJOBRAZ W GOSPODARCE PRZESTRZENNEJ

Europejska Konwencja Krajobrazowa (ratyf. 2000)

- dotyczy **wszystkich form krajobrazów**, łącznie z krajobrazem wód śródlądowych i morskich oraz wybrzeża;
- dotyczy **wszystkich obszarów**: przyrodniczych, wiejskich, miejskich i podmiejskich;
- nie ogranicza się ona jedynie do wartości kulturowych, będących dziełem człowieka, czy też do przyrodniczych komponentów krajobrazu, lecz **dotyczy krajobrazu, jako całości** oraz wzajemnych powiązań pomiędzy poszczególnymi jego elementami;
- zobowiązuje do podejmowania działań, które polegają na zastosowaniu odpowiednich środków na poziomie lokalnym, regionalnym i międzynarodowym, skierowanych na **ochronę, zrównoważone gospodarowanie i planowanie krajobrazów**;
- wskazuje na **aktywny udział społeczeństwa**, zwłaszcza na poziomie lokalnym, w decydowaniu o ochronie otaczającego krajobrazu, co wzmaga stopień ich identyfikacji z miejscem zamieszkania, pracy i wypoczynku;
- ujmuje konieczność **uznania wartości i ważności krajobrazu** w społeczeństwie, instytucjach i organach lokalnych i regionalnych, a także uczestniczenia w podejmowaniu decyzji związanych z jego przekształcaniem lub ochroną.

Europejska Konwencja Krajobrazowa ma ścisły związek z szeregiem międzynarodowych aktów prawnych, których Polska jest stroną, głównie dotyczących ochrony dziedzictwa przyrodniczego. Ponadto Konwencja ściśle koresponduje z Konwencją w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego z 1972 roku (Dz. U. 1976 r. nr 32 poz.190), Europejską Konwencją o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona), z 1992 roku (Dz. U. 1996 r. nr 120, poz. 564), Rekomendacją Rady Unii Europejskiej z 2000 roku o jakości architektury w środowisku miejskim i wiejskim, z Rekomendacją Rady na temat całościowej ochrony powierzchni krajobrazów oraz Konwencją Rady o ochronie europejskiego dziedzictwa architektury z 1985 roku.

POLITYKA EKOLOGICZNA RP

Akcesja Polski do Unii Europejskiej obliguje nasz kraj do przestrzegania przyjętych zobowiązań w dziedzinie „środowiska”, co daje szansę rozwoju zgodnego z założeniami **harmonijnego i trwałego rozwoju**. Utrzymanie europejskich standardów czystości środowiska jest potrzebą społeczną, jakkolwiek trzeba podkreślić, że **w wielu przypadkach stan poszczególnych składowych środowiska w Polsce jest lepszy od wielu krajów Unii Europejskiej**. Dotyczy to szczególnie czystości gleb i różnorodności biologicznej. Przestrzeganie zapisów i standardów dyrektyw Unii Europejskiej umożliwi na pewno **poprawę stanu zdrowotnego polskiego społeczeństwa**, jak i korzystanie przez Polskę z **międzynarodowej promocji państw osiągających te standardy**.

W ostatnich latach zaobserwować można wyraźny spadek realnych nakładów na inwestycje związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną, jak i zmniejszający się ich udział w produkcie krajowym brutto. W roku **1998** wydatki inwestycyjne wynosiły **10,8 mld zł**, co stanowiło około **1,5% PKB**, w roku **2001** spadły do około **7,5 mld zł**, stanowiąc około **0,9% PKB**, a w **2004** roku obniżyły się w stosunku do roku 2001 o niecałe 0,2 mld zł (**7,3 mld zł**), stanowiąc już tylko około **0,7% PKB**. Podobnie malał udział wydatków na ochronę środowiska w PKB (inwestycyjnych i bieżących) sektora gospodarczego. Gdy w końcu lat 90. ubiegłego wieku kształtował się on na poziomie 1,9%-2,0%, to obecnie jest to udział wynoszący około 1%.

Udział nakładów na ochronę środowiska obejmujących zarówno wydatki inwestycyjne, jak i koszty bieżące jest jednym z wyższych w Europie i sięgał 3,5% w roku 2003 (5,2% w roku 1999).

POLITYKA PRZESTRZENNA A POLITYKA EKOLOGICZNA

Powiązanie polityki ekologicznej z polityką przestrzenną ma miejsce dzięki instrumentom obu polityk, które powinny być zharmonizowane. Zależności te mają miejsce na etapie lokalizacyjnym.

Środki o charakterze prewencyjnym:

- **działania planistyczne** (miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, decyzja o lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzja o warunkach zabudowy);
- **tworzenie obszarów szczególnej ochrony środowiska** (zabezpieczanie obszarów wokół zakładów, których ruch negatywnie oddziałuje na środowisko);
- **tworzenie obszarów ograniczonego użytkowania** (działania te dotyczą oczyszczalni ścieków, składowiska odpadów komunalnych, kompostowni, tras komunikacyjnych, lotnisk, linii i stacji elektroenergetycznych oraz instalacji radiokomunikacyjnych),
- **tworzenie stref ochronnych** wokół ujęć i źródeł wody oraz **otulin** wokół parków narodowych i rezerwatów;
- **przepisy** z zakresu przestrzegania wymogów ochrony środowiska **w zagospodarowaniu przestrzennym i procesie inwestycyjnym**;
- **decyzje** określające korzystanie ze środowiska;

POLITYKA PRZESTRZENNA A POLITYKA EKOLOGICZNA

Środki o charakterze prewencyjnym:

- **tworzenie i zmiany szczególnych form ochrony przyrody** (parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, ochrony gatunkowej roślin i zwierząt oraz form ochrony indywidualnej) [Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r., zm. z dnia 18 sierpnia 2011 r. – tekst ujednolic. Dz.U. z 2012 r. poz. 460]:
 - parki narodowe: Rozp. Rady Ministrów; po uzgodnieniu z właściwymi miejscowo organami uchwałodawczymi jednostek samorządu terytorialnego, na których obszarze działania planuje się utworzenie PN, zmianę granic lub likwidację PN
 - rezerваты przyrody: Rozp. Wojewody
 - parki krajobrazowe: Rozp. Wojewody; likwidacja lub zmniejszenie obszaru PK, po uzgodnieniu z właściwymi miejscowo Radami Gmin
 - obszary chronionego krajobrazu: Rozp. Wojewody; likwidacja lub zmiana granic po zaopiniowaniu przez właściwe miejscowo Rady Gmin
 - obszary Natura 2000; Rozp. Ministra właściwego do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa, ministrem właściwym do spraw rozwoju wsi i z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej
 - pomniki przyrody: Rozp. Wojewody lub Uchwała Rady Gminy
 - stanowiska dokumentacyjne: Rozp. Wojewody lub Uchwała Rady Gminy
 - użytki ekologiczne: Rozp. Wojewody lub Uchwała Rady Gminy
 - zespoły przyrodniczo-krajobrazowe: Rozp. Wojewody lub Uchwała Rady Gminy

POLITYKA PRZESTRZENNA A POLITYKA EKOLOGICZNA

Organy samorządowe powinny uwzględniać w swojej działalności następujące warunki:

- rozstrzygnięcia organów samorządu nie mogą naruszać wymagań ochrony środowiska, a także planów zagospodarowania przestrzennego;
- prowadząc działalność gospodarczą powinny dbać o lasy przez ochronę przed szkodliwym wpływem gazów, pyłów i ścieków;
- rozmieszczanie środków produkcji powinno być najmniej szkodliwe dla środowiska;
- stosowanie odpowiednich sprzyjających środowisku technologii;
- gospodarcze wykorzystanie odpadów i ścieków oraz ich unieszkodliwienie;
- wykorzystywanie osiągnięć naukowych technicznych, środków ekonomicznych, prawnych i organizacyjnych w celu ochrony środowiska.

Są to również warunki, które powinny być przestrzegane przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Mogą być wykorzystane przy nakładaniu na inwestora obowiązków w decyzjach dotyczących lokalizacji inwestycji.

Administracja ma za zadanie przede wszystkim tak gospodarować przestrzenią, aby nie burzyć równowagi panującej pomiędzy wszystkimi elementami środowiska. Ochronie ustawowej podlegają walory krajobrazowe, powietrze, wody, grunty, lasy, uprawy rolne i inne.

POLITYKA PRZESTRZENNA A POLITYKA EKOLOGICZNA

Art. 25.

1. Wójt, burmistrz albo prezydent miasta ustala termin dokonania uzgodnień albo przedstawienia opinii przez organy, o których mowa w art. 11 pkt 5-8 oraz art. 17 pkt 6 i 7, **nie krótszy niż 21 dni** od dnia udostępnienia projektu studium albo projektu planu miejscowego **wraz z prognozą oddziaływania na środowisko**.

Art. 37b.

2. Do projektu planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej sporządza się **prognozę oddziaływania na środowisko**.

Art. 41.

2. Do opiniowania i uzgadniania projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa stosuje się odpowiednio przepisy art. 23-26, z wyjątkiem terminu dokonania uzgodnień i przedstawienia opinii, który **nie powinien być krótszy niż 40 dni** od dnia udostępnienia projektu planu **wraz z prognozą oddziaływania na środowisko**.

3. Minister właściwy do spraw środowiska, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia oraz ministrem właściwym do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej, kierując się wymaganiami, o których mowa w ust. 2, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki, jakim powinna odpowiadać **prognoza oddziaływania na środowisko** dotycząca projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Prognozy oddziaływania na środowisko powinny:

- pozwolić **zidentyfikować problemy** na każdym z poziomów planowania przestrzennego;
- stanowić podstawę do **weryfikacji działań** inwestycyjnych obecnych i planowanych;
- spełniać rolę **źródła informacji** o środowisku, które są niezbędne przy opracowywaniu każdego dokumentu planistycznego;
- być instrumentem pozwalającym w sposób szczegółowy **badać kierunki rozwoju** w zakresie planowania przestrzennego;
- umożliwić **osiągnięcie konsensusu społecznego** na temat proponowanych planów;
- spełniać **funkcję edukacyjną** – podnosić świadomość ekologiczną społeczeństwa i skłaniać do działań proekologicznych;
- **udoskonalać proces planowania i podejmowania decyzji**;
- prawidłowo **określać skutki i warunki** realizacji polityk, planów lub programów;
- **gwarantować zgodność** proponowanych polityk, planów lub programów **z obowiązującym prawem**.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA Z DNIA 9 WRZEŚNIA 2002 R. W SPRAWIE OPRACOWAŃ EKOFIZJOGRAFICZNYCH

§ 1. **Opracowania ekofizjograficzne** sporządza się, biorąc pod uwagę:

- 1) dostosowanie funkcji, struktury i intensywności zagospodarowania przestrzennego do uwarunkowań przyrodniczych;
- 2) zapewnienie trwałości podstawowych procesów przyrodniczych na obszarze objętym planem zagospodarowania przestrzennego;
- 3) zapewnienie warunków odnawialności zasobów środowiska;
- 4) eliminowanie lub ograniczanie zagrożeń i negatywnego oddziaływania na środowisko;
- 5) ustalenie kierunków rekultywacji obszarów zdegradowanych.

§ 2. Rozróżnia się następujące rodzaje opracowań:

1) **podstawowe** - sporządzane na potrzeby:

- a) projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub kilku projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszaru gminy lub jej części albo zespołu gmin lub jego części,
- b) projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa dla obszaru województwa;

2) **problemowe** - wykonywane w przypadku konieczności bardziej szczegółowego rozpoznania cech wybranych elementów przyrodniczych lub określenia wielkości i zasięgów konkretnych zagrożeń środowiska i zdrowia ludzi.

§ 3. 1. Opracowanie, o którym mowa w § 2 pkt 1, sporządza się **przed podjęciem prac nad projektem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz projektem planu zagospodarowania przestrzennego województwa.**

2. Opracowanie, o którym mowa w § 2 pkt 2, sporządza się **przed podjęciem albo w trakcie prac nad projektem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz projektem planu zagospodarowania przestrzennego województwa.**

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA Z DNIA 9 WRZEŚNIA 2002 R. W SPRAWIE OPRACOWAŃ EKOFIZJOGRAFICZNYCH

§ 4. Opracowania wykonywane są na podstawie kompleksowych badań i pomiarów terenowych, analizy danych teledetekcyjnych, archiwalnych materiałów kartograficznych, planistycznych, inwentaryzacyjnych i studialnych, a w szczególności: dokumentacji hydrogeologicznych i dokumentacji geologiczno-inżynierskich, dokumentacji geologicznych złóż kopalin, dokumentów planistycznych opracowywanych na podstawie przepisów ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229 i Nr 154, poz. 1803 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i Nr 130, poz. 1112), map glebowo-rolniczych, planów urządzania lasów, planów ochrony rezerwatów przyrody, parków narodowych i krajobrazowych, dokumentacji różnych form ochrony przyrody, dokumentacji uzdrowisk oraz rejestru zabytków, ewidencji dóbr kultury i innych materiałów dokumentujących obiekty kulturowe i stanowiska archeologiczne.

§ 5. 1. Opracowania zawierające aktualne informacje o środowisku składają się z części:

1) **kartograficznej** - sporządzonej na mapie, poświadczonej za zgodność z oryginałem przechowywanym w państwowym zasobie geodezyjnym i kartograficznym, w skali odpowiadającej przedmiotowi i szczegółowości opracowania ekofizjograficznego;

2) **opisowej**.

2. Część kartograficzna opracowania podstawowego składa się z map analitycznych charakteryzujących przestrzenną zmienność i cechy poszczególnych elementów przyrodniczych oraz syntetycznych map kompleksowych ocen i waloryzacji, o których mowa w § 6; treść map uzależniona jest od specyfiki środowiska i problematyki sporządzanego planu zagospodarowania przestrzennego.

3. Zakres części kartograficznej opracowania problemowego uzależniony jest od analizowanej problematyki wybranych elementów przyrodniczych lub określenia wielkości i zasięgów konkretnych zagrożeń środowiska i zdrowia ludzi.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA Z DNIA 9 WRZEŚNIA 2002 R. W SPRAWIE OPRACOWAŃ EKOFIZJOGRAFICZNYCH

§ 6. Część kartograficzna i opisowa **opracowania podstawowego** obejmuje:

1) rozpoznanie i charakterystykę stanu oraz funkcjonowania środowiska, udokumentowane i zinterpretowane przestrzenie w zakresie:

a) poszczególnych elementów przyrodniczych i ich wzajemnych powiązań oraz procesów zachodzących w środowisku,

b) dotychczasowych zmian w środowisku,

c) struktury przyrodniczej obszaru, w tym różnorodności biologicznej,

d) powiązań przyrodniczych obszaru z jego szerszym otoczeniem,

e) zasobów przyrodniczych i ich ochrony prawnej,

f) walorów krajobrazowych i ich ochrony prawnej,

g) jakości środowiska oraz jego zagrożeń wraz z identyfikacją źródeł tych zagrożeń;

2) diagnozę stanu i funkcjonowania środowiska, a w szczególności:

a) ocenę odporności środowiska na degradację oraz zdolności do regeneracji,

b) ocenę stanu ochrony i użytkowania zasobów przyrodniczych, w tym różnorodności biologicznej,

c) ocenę stanu zachowania walorów krajobrazowych oraz możliwości ich kształtowania,

d) ocenę zgodności dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania obszaru z cechami i uwarunkowaniami przyrodniczymi,

e) ocenę charakteru i intensywności zmian zachodzących w środowisku,

f) ocenę stanu środowiska oraz jego zagrożeń i możliwości ich ograniczenia;

3) wstępną prognozę dalszych zmian zachodzących w środowisku, polegającą na określeniu kierunków i możliwej intensywności przekształceń i degradacji środowiska, które może powodować dotychczasowe użytkowanie i zagospodarowanie;

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA Z DNIA 9 WRZEŚNIA 2002 R. W SPRAWIE OPRACOWAŃ EKOFIZJOGRAFICZNYCH

- 4) określenie przyrodniczych predyspozycji do kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej, polegające w szczególności na wskazaniu obszarów, które powinny pełnić przede wszystkim funkcje przyrodnicze;
- 5) ocenę przydatności środowiska, polegającą na określeniu możliwości rozwoju i ograniczeń dla różnych rodzajów użytkowania i form zagospodarowania obszaru;
- 6) określenie uwarunkowań ekofizjograficznych, formułowanych w postaci wniosków z analiz, prognoz i ocen, o których mowa w pkt 1-5, stosownie do przedmiotu i skali sporządzanego planu zagospodarowania przestrzennego, które w szczególności obejmują:
 - a) określenie przydatności poszczególnych terenów dla rozwoju funkcji użytkowych, a w szczególności: mieszkaniowej, przemysłowej, wypoczynkowo-rekreacyjnej, rolniczej, leśnej, uzdrowiskowej, komunikacyjnej, z uwzględnieniem infrastruktury niezbędnej do prawidłowego spełniania tych funkcji,
 - b) wskazanie terenów, których użytkowanie i zagospodarowanie, z uwagi na cechy zasobów środowiska i ich rolę w strukturze przyrodniczej obszaru, powinno być podporządkowane potrzebom zapewnienia prawidłowego funkcjonowania środowiska i zachowania różnorodności biologicznej,
 - c) określenie ograniczeń wynikających z konieczności ochrony zasobów środowiska lub występowania uciążliwości i zagrożeń środowiska oraz wskazanie obszarów, na których ograniczenia te występują.

§ 7.1. Część kartograficzna i opisowa **opracowania problemowego** obejmuje rozszerzenie lub uszczegółowienie rozpoznania i charakterystyki:

- 1) stanu i funkcjonowania wybranych elementów przyrodniczych, udokumentowanych i zinterpretowanych przestrzennie, w szczególności stanowiących o wrażliwości i odporności na możliwe oddziaływanie planowanego sposobu zagospodarowania, wynikających ze specyfiki regionalnej;
- 2) możliwych zagrożeń wybranych elementów przyrodniczych, wynikających z planowanego sposobu zagospodarowania.

2. Szczegółowy zakres opracowania problemowego dostosowuje się do rodzaju i przedmiotu sporządzanego planu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu i specyfiki środowiska analizowanego obszaru objętego tym planem.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA Z DNIA 9 WRZEŚNIA 2002 R. W SPRAWIE OPRACOWAŃ EKOFIZJOGRAFICZNYCH

- 7) opis przewidywanych działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko,
 - 8) jeżeli planowane przedsięwzięcie jest związane z użyciem instalacji, porównanie, z zastrzeżeniem ust. 2, proponowanej technologii z technologią spełniającą wymagania, o których mowa w art. 143,
 - 9) wskazanie, czy dla planowanego przedsięwzięcia konieczne jest ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania oraz określenie granic takiego obszaru, ograniczeń w zakresie przeznaczenia terenu, wymagań technicznych dotyczących obiektów budowlanych i sposobów korzystania z nich,
 - 10) przedstawienie zagadnień w formie graficznej,
 - 11) analizę możliwych konfliktów społecznych związanych z planowanym przedsięwzięciem,
 - 12) przedstawienie propozycji monitoringu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na etapie jego budowy i eksploatacji,
 - 13) wskazanie trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy, jakie napotkano, opracowując raport,
 - 14) streszczenie w języku niespecjalistycznym informacji zawartych w raporcie,
 - 15) nazwisko osoby lub osób sporządzających raport,
 - 16) źródła informacji stanowiące podstawę do sporządzenia raportu.
2. Jeżeli planowane przedsięwzięcie jest związane z użyciem instalacji objętej obowiązkiem uzyskania pozwolenia zintegrowanego, raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien zawierać porównanie proponowanej techniki z najlepszą dostępną techniką.
3. Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien uwzględniać oddziaływanie przedsięwzięcia na etapach jego realizacji, eksploatacji oraz likwidacji.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 14 listopada 2002 r. w sprawie szczegółowych warunków, jakim powinna odpowiadać prognoza oddziaływania na środowisko dotycząca projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (Dz.U.02.197.1667 z dnia 27 listopada 2002 r.)

§ 3. W prognozie określa się i ocenia następujące zagadnienia:

1) w zakresie skutków:

- a) dla środowiska, które mogą wynikać z projektowanego przeznaczenia terenu, powodowane zwłaszcza wprowadzaniem gazów lub pyłów do powietrza, wytwarzaniem odpadów, wprowadzaniem ścieków do wód lub do ziemi, wykorzystywaniem zasobów środowiska, zanieczyszczeniem gleby lub ziemi, niekorzystnym przekształceniem naturalnego ukształtowania terenu, emitowaniem hałasu, emitowaniem pól elektromagnetycznych oraz ryzykiem wystąpienia poważnych awarii,
- b) realizacji ustaleń projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na powietrze, powierzchnię ziemi, glebę, kopaliny, wody powierzchniowe i podziemne, klimat, zwierzęta i rośliny - we wzajemnym ich powiązaniu, oraz na ekosystemy i krajobraz;

2) w zakresie oceny:

- a) stanu i funkcjonowania środowiska, jego zasobów, odporności na degradację i zdolności do regeneracji, wynikających z uwarunkowań określonych w opracowaniu ekofizjograficznym oraz tendencji do zmian przy braku realizacji ustaleń projektowanego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- b) rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych i innych ustaleń zawartych w projekcie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego z punktu widzenia:
 - zgodności projektowanego użytkowania i zagospodarowania terenów z uwarunkowaniami określonymi w opracowaniu ekofizjograficznym,
 - zgodności z przepisami prawa dotyczącymi ochrony środowiska, a w szczególności zawartymi w aktach o utworzeniu obszarów i obiektów chronionych oraz w planach ochrony,
 - skuteczności ochrony różnorodności biologicznej,
 - właściwych proporcji pomiędzy terenami o różnych formach użytkowania a pozostałymi terenami,
- c) określonych w projekcie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego warunków zagospodarowania terenu, wynikających z potrzeb ochrony środowiska, prawidłowości gospodarowania zasobami przyrody oraz ochrony gruntów rolnych i leśnych,

- d) zagrożeń dla środowiska, z uwzględnieniem wpływu na zdrowie ludzi, które mogą powstawać na terenie objętym projektem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz na terenach pozostających w zasięgu oddziaływania wynikającego z realizacji ustaleń tego planu,
- e) skutków dla istniejących form ochrony przyrody oraz innych obszarów chronionych,
- f) zmian w krajobrazie;

3) w zakresie możliwości rozwiązań eliminujących lub ograniczających negatywne oddziaływania na środowisko, w tym na krajobraz, które mogą wynikać z realizacji ustaleń projektowanego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz, w zależności od potrzeb, propozycje innych niż w tym projekcie ustaleń sprzyjających ochronie środowiska.

§ 4. Prognoza obejmuje obszar objęty projektem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wraz z obszarami pozostającymi w zasięgu oddziaływania wynikającego z realizacji ustaleń tego planu; prognoza powinna być opracowywana równoległe z projektem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

§ 5. 1. W prognozie uwzględnia się informacje zawarte w następujących rodzajach dokumentów:

- 1) aktualnych opracowaniach ekofizjograficznych;
 - 2) studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz dotychczas obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
 - 3) decyzjach określających warunki korzystania ze środowiska;
 - 4) dokumentach planistycznych opracowywanych na podstawie przepisów ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229 i Nr 154, poz. 1803 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i Nr 130, poz. 1112);
 - 5) raportach o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko i przeglądach ekologicznych;
 - 6) pozostałych dokumentach, materiałach planistycznych, w tym programach zawierających zadania służące do realizacji ponadlokalnych celów publicznych, materiałach przyrodniczych, inwentaryzacyjnych i studialnych dotyczących środowiska, które nie zostały uwzględnione w opracowaniu ekofizjograficznym sporządzonym do projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
2. W prognozie zamieszcza się informacje o rodzajach dokumentów uwzględnionych przy jej sporządzaniu.

RAPORT ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Regulacje w zakresie OOŚ przedsięwzięć umieszczone najpierw w odrębnej ustawie z dnia 9 listopada 2000r., a obecnie w ustawie Prawo Ochrony Środowiska, znacznie odbiegają od wcześniejszych. Nowe przepisy mówią o postępowaniu w sprawie wydania decyzji, którego tylko jednym z elementów jest **raport o oddziaływaniu na środowisko**.

Dla **pierwszej** kategorii przedsięwzięć (dawne inwestycje szczególnie szkodliwe dla środowiska) OOŚ, tak jak było to dotychczas, wymagana jest zawsze. Dla **drugiej** kategorii (dawne inwestycje mogące pogorszyć stan środowiska) wymóg sporządzenia OOŚ jest uzależniony od spełnienia pewnych wymogów kwalifikacyjnych, takich jak: rodzaj przedsięwzięcia, jego usytuowanie oraz skala jego oddziaływania na środowisko. Ostateczne rozstrzygnięcie w sprawie zakresu raportu oraz tego czy raport w konkretnym przypadku będzie w ogóle niezbędny podejmie organ właściwy do wydania decyzji administracyjnej (dotychczas w takich przypadkach OOŚ była wymagana zawsze). W każdym przypadku organ administracji będzie mógł zorganizować otwartą dla społeczeństwa rozprawę administracyjną.

Nowym rozwiązaniem w stosunku do starych regulacji sprzed 9 listopada 2000r. jest wprowadzenie w stosunku do decyzji wymagających OOŚ należących do obu kategorii możliwości ustalenia zakresu raportu. Ułatwienie to nie dotyczy jedynie procedur związanych z wydaniem pozwolenia na budowę. **Zrezygnowano również z instytucji biegłych. W związku z tym od 1 stycznia 2001r. OOŚ może opracować każdy podmiot.**

W przypadku, gdy dana inwestycja nie jest zaliczana do dawnych kategorii szczególnie szkodliwych albo mogących pogorszyć stan środowiska (obecnie mogących znacząco oddziaływać na środowisko art. 51 ust. 1 pkt 1) i 2), a więc nie istnieje wymaganie sporządzenia oceny oddziaływania na środowisko nie oznacza, że w pozostałych przypadkach wniosek o ustalenie warunków zabudowy pozbawiony jest jakichkolwiek informacji co do przewidywanego wpływu sposobu zagospodarowania terenu na środowisko. **W myśl bowiem przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w przypadku braku obowiązku wykonania oceny oddziaływania na środowisko, wniosek o określenie warunków zabudowy musi zawierać - oprócz charakterystycznych parametrów technicznych inwestycji dane charakteryzujące jej wpływ na środowisko lub jego wykorzystanie.**

RAPORT ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

W przypadku, gdy gmina uzna, że przedstawione jej we wniosku informacje o potencjalnym wpływie projektowanej inwestycji na środowisko są niepełne, może żądać ich uzupełnienia. Sprawa wpływu inwestycji na środowisko może być przedmiotem dyskusji na rozprawie administracyjnej (rozprawa może być przeprowadzona przez organ zawsze kiedy uzna to za potrzebne).

Mając jasność co do potencjalnego wpływu projektowanej inwestycji na środowisko, gmina - wydając decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu - może określić inwestorowi warunki, które ma on obowiązek spełnić. Mają one gwarantować minimalizację przewidywanych skutków środowiskowych zamierzonej inwestycji. Warunki zabudowy i zagospodarowania terenu ustalone w decyzji wiążą organ wydający pozwolenie na budowę. Przykładem warunków, jakie może postawić gmina inwestorowi ubiegającemu się o wydanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, jest wymóg zmiany projektowanej technologii produkcji na mniej uciążliwą ze względu na emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, czy wymóg zainstalowania bardziej efektywnych (niż pierwotnie projektował) urządzeń ochronnych.

Wymogi środowiskowe określone inwestorowi w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu są egzekwowane w trakcie procedury oddawania inwestycji do eksploatacji. Niespełnienie tych wymogów może stać się podstawą decyzji o wstrzymaniu oddania inwestycji do eksploatacji.

W procedurze wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu mogą brać udział na prawach strony, zgodnie a art. 33 ustawy – Prawo ochrony środowiska, organizacje ekologiczne.

PRAWO OCHRONY ŚRODOWISKA

Art. 51.

1. Sporządzenia **raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko** wymagają:

- 1) planowane przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko,
- 2) planowane przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, dla których obowiązek jest ustalony na podstawie ust. 2.

2. Obowiązek sporządzenia raportu dla planowanego przedsięwzięcia, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, stwierdza, w drodze postanowienia, organ właściwy do wydania decyzji, o której mowa w art. 46 ust. 4 pkt 1-7, określając jednocześnie zakres raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko; właściwy organ uwzględnia łącznie szczegółowe uwarunkowania określone w ust. 8 pkt 2 i ocenia potrzebę sporządzenia raportu dla przedsięwzięć określonych w ust. 8 pkt 1, z zastrzeżeniem ust. 7..

3. Organ właściwy do wydania decyzji stwierdza obowiązek sporządzenia raportu i określa jego zakres po zasięgnięciu opinii:

- 1) organu ochrony środowiska, gdy dotyczy to decyzji, o której mowa w art. 46 ust. 4 pkt 1-2a i 4-7
- 2) organu określonego w art. 57, gdy dotyczy to decyzji, o której mowa w art. 46 ust. 4 pkt 1-2a.

4. Organ zasięgający opinii przedkłada wniosek o wydanie decyzji wraz z wymaganą na podstawie przepisów odrębnych dokumentacją oraz informacje zawierające dane określone w art. 49 ust. 3.

5. Na postanowienie w sprawie obowiązku sporządzenia i zakresu raportu przysługuje zażalenie.

6. Jeżeli w postępowaniu w przedmiocie wydania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu stwierdzono obowiązek sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, raport powinien być sporządzony także w postępowaniu o wydanie pozwolenia na budowę, dotyczącym tego samego przedsięwzięcia; gdy wydanie decyzji, o której mowa w art. 46 ust. 4 pkt 2, było poprzedzone wydaniem decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, przepisów ust. 2 i art. 50 ust. 2 nie stosuje się.

7. Obowiązek sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko stwierdza się obligatoryjnie dla przedsięwzięć, o których mowa w ust. 1 pkt 2, jeżeli możliwość realizacji przedsięwzięcia uzależniona jest od ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania.

MOŻLIWOŚCI DZIAŁANIA ORGANIZACJI EKOLOGICZNYCH

Polityka ekorozwoju z zasady swej nastawiona jest na racjonalizację gospodarki zasobami, a więc na zahamowanie marnotrawstwa zasobów i na efektywne ich wykorzystywanie. Łączy się to nierozdzielnie z działaniami nastawionymi na poprawę, a przynajmniej nie pogarszanie stanu środowiska. **Gospodarowanie przestrzenią jest jednym z najważniejszych instrumentów ochrony środowiska; prawo przyznaje przy tym dość szerokie możliwości działania organizacjom ekologicznym.** Udział organizacji ekologicznych w procesie tworzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego **może przyczynić się do przyjęcia w planie rozwiązań gwarantujących w należyтым stopniu wymogi ochrony środowiska.** Należy pamiętać, że świadomość ekologiczna twórców planu (służb planistycznych przygotowujących projekt planu oraz radnych, którzy na posiedzeniu rady ostatecznie uchwalają plan) nie wszędzie jest odpowiednio wysoka, aby dostrzec całokształt problemów ekologicznych, jakie może rodzić realizacja proponowanych przez nich zapisów planu.

Rola organizacji ekologicznych:

- uświadamianie mieszkańcom znaczenia studium jako wyrazu lokalnej polityki przestrzennej,
- uświadamianie mieszkańcom znaczenia lokalnej polityki przestrzennej dla ochrony środowiska,
- dostarczenie gminie informacji i danych o lokalnych zasobach środowiska przyrodniczego, niezbędnych w pracach nad studium, a będących w dyspozycji org. ekol.,
- zgłaszanie uwag i wniosków dotyczących zakresu niezbędnych studiów przyrodniczych, które zdaniem org. ekol. powinny stanowić materiał wyjściowy do studium,
- pomoc władzom gminy w znalezieniu niezbędnych ekspertów,
- pomoc gminie w znalezieniu środków finansowych na badania i ekspertyzy, które zdaniem org. ekol. są niezbędne do przeprowadzenia w ramach prac przygotowawczych do studium,
- udział w posiedzeniach rady gminy, których przedmiotem jest dyskusja nad projektem studium - zgłaszanie uwag i wniosków,
- zachęcanie mieszkańców do udziału w posiedzeniach rady gminy, których przedmiotem jest dyskusja nad projektem studium i do zgłaszania swoich uwag i wniosków.
- składanie wniosków dotyczących sposobu zagospodarowania przestrzennego obszaru, dla którego sporządza się plan miejscowy (tzw. wnioski do planu).
- zgłaszanie uwag i wniosków dotyczących zakresu niezbędnych studiów przyrodniczych, które zdaniem org. ekol. powinny stanowić materiał wyjściowy do planu.

MOŻLIWOŚCI DZIAŁANIA ORGANIZACJI EKOLOGICZNYCH

Rola organizacji ekologicznych:

- wywieranie nacisku na gminę w celu określenia w decyzji niezbędnych wymogów, jakie musi spełniać projektowane zagospodarowanie terenu; w przypadku braku planu zagospodarowania przestrzennego dla danego obszaru gminy i wydawania decyzji o warunkach zabudowy po przeprowadzeniu rozprawy administracyjnej udział w tej rozprawie na prawach strony;
- w przypadku gdy przedstawiona przez inwestora ocena oddziaływania na środowisko budzi wątpliwości - zlecenie (w miarę możliwości finansowych) wykonania niezależnej oceny innemu podmiotowi i przedstawienie jej organowi podejmującemu decyzję;
- w przypadku udziału w rozprawie administracyjnej złożenie przed rozprawą (na żądanie wójta burmistrza lub prezydenta jako organu przeprowadzającego rozprawę) wyjaśnień, dokumentów i innych dowodów, które mogą mieć znaczenie dla przebiegu rozprawy;
- organizowanie grup nacisku na organy uzgadniające z gminą warunki zabudowy i zagospodarowania terenu, aby wymóc na nich określenie w decyzji uzgodnieniowej ostrych wymogów środowiskowych;
- w przypadku gdy wydana decyzja jest niekorzystna z punktu widzenia ochrony środowiska złożenie od niej odwołania do Samorządowego Kolegium Odwoławczego;
- złożenie skargi do sądu administracyjnego w razie niekorzystnego rozstrzygnięcia sprawy przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze;
- w przypadku gdy upłynął już dwutygodniowy termin do złożenia odwołania i występują okoliczności uzasadniające wniosek o wznowienie postępowania albo o stwierdzenie nieważności decyzji - zastosowanie tych środków odwoławczych;
- tworzenie grup nacisku na władze gminy w celu wymuszenia działań zapewniających ład przestrzenny;
- prowadzenie działalności edukacyjnej mającej na celu uświadomienie społeczeństwu wartości przestrzeni i wynikającej z tego konieczności racjonalnej nią gospodarki.